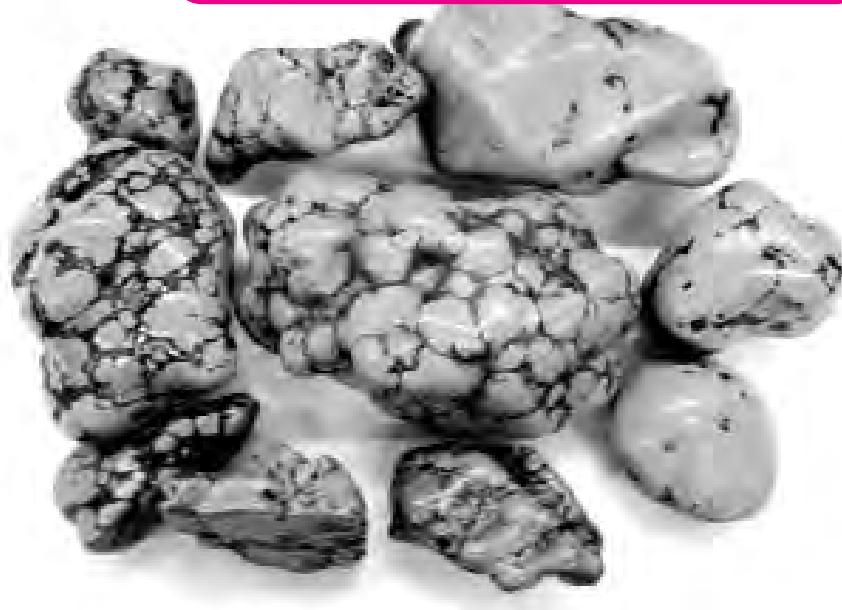

سنگ‌های قیمتی: صنعت زنگار بسته

در این سرفصل همچنین می‌خواهید:

۶۴ اشتغال‌زابی با یاقوت و فیروزه

۶۵ چگونه یک سنگ قیمتی خوب انتخاب کنیم؟

زنانه به نظر آید، اما این ارتباط بر اساس حقایقی به وجود آمده است، به طوری که امروزه علم جمالوجی ثابت کرده است متولدین هر ما، به سنگ خاص همان ماه انس دارند و از آن انرژی می‌گیرند.

کاشانی که خود از پایه‌گذاران علم نوین جواهرشناسی در ایران به شمار می‌رود، در خصوص وضعیت علم جواهرشناسی در ایران می‌گوید: برای اولین بار تدوین استاندارد گوهرشناسی و گوهرتراشی مطابق استانداردهای جهانی، در سال ۷۹ زیر نظر وزارت کار اقدام به آموزش علاقمندان به علم جواهرشناسی کردیم. در طول شش سال گذشته بالغ بر ۴۵۰۰ آموزش داده‌ایم که از این تعداد عددی ای در کشورهای اروپایی، آمریکا و کانادا و کشورهای حوزه خلیج فارس به عنوان کارشناس جواهر مشغول به کار شده‌اند. تعدادی از جواهرفروشان تهرانی نیز که به روش تجریبی این حرفة را فراگرفته بودند، دوره‌های آموزشی ما را گذرانده‌اند تا علوم جدید گوهرشناسی را در کار و شغل خود به خدمت بگیرند. به گفته‌ی وی، به دلیل فقدان دانش نگهداری و تولید سنگ‌های قیمتی، بخش عمده‌ای از این سنگ‌ها حتی در محل معادن از بین رفته‌اند که نمونه بارز آن، معدن روکوکروزایت می‌باشد. برخی از سنگ‌های نیمه قیمتی کشور هم به دلیل عدم آگاهی از ارزش جهانی آنها، در کوره ریخته شده و به عنوان کانی‌های فلزی ذوب شده‌اند که می‌توان از مالاکایت و وارسیایت نام برد.

جغرافیای سنگ‌های قیمتی

استان‌های قم، خراسان، کرمان، همدان، اصفهان، سمنان و کردستان از مهم‌ترین مناطق دارای معادن سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی در کشورمان به شمار می‌روند. متأسفانه اکتشاف و بهره‌برداری معادن سنگ‌های قیمتی در کشور، متولی مشخصی ندارد. حتی اطلاعات معادنی که مورد شناسایی و حتی استخراج قرار می‌گیرند، همواره به صورت محروم‌باقی می‌ماند. در این میان، به دلیل این که بخش‌های مختلف اقتصاد سنگ‌های قیمتی سامان‌دهی و مدیریت

چرا سنگ‌های ایرانی نمی‌درخشنند؟

کشورمان علیرغم داشتن کلکسیونی از معادن سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی، نه تنها صادراتی ندارد، بلکه به یک واردکننده محض تبدیل شده است.

آثار به دست آمده از اکتشافات باستان‌شناسی گویای راستا، شهرهای چاتاگوری تایلند به دلیل وجود بورس سنگ‌های یاقوت، آنتروپیلزیک به دلیل وجود بورس الماس و بورس بزرگ سنگ‌های قیمتی ایدرواشتاین آلمان، از شهرت جهانی برخوردارند. ایران نیز دارای یکی از معروف‌ترین معادن فیروزه جهان است، در این میان، ایرانیان از اولین اقوامی بودند که با استفاده از کانی‌های موجود در طبیعت و تغیر شکل دادن آنها، علم گوهرشناسی را پایه‌گذاری کردند. دانشمندانی مانند ابوریحان بیرونی، شیخ احمد صفاوی و جابر ابن حیان طوسی، به عنوان پایه‌گذاران علم جواهرشناسی در جهان شناخته می‌شوند. در آن دوره در کار علم گوهرشناسی، مشاغل متعدد و بازار پر رونقی هم در زمینه تجارت سنگ‌های قیمتی در ایران برقرار بود، به طوری که اکتشاف، حجاری و تراش، تجارت و خرید و فروش و آموزش علم گوهرشناسی، زمینه‌های اشتغال بسیاری از مردم کشورمان را فراهم کرده بود. بعدها با ترجمه کتاب‌های گوهرشناسی مسلمانان در مغرب زمین، زمینه آشنایی غربی‌های بایان علم فراهم گردید. اما متأسفانه امروز شاهد هستیم که ایران به عنوان مهد علم جواهرشناسی جهان و علیرغم داشتن منابع غنی کانی‌های قیمتی و نیمه قیمتی، یکی از بزرگ‌ترین واردکنندگان جواهر و سنگ‌های قیمتی در جهان محسوب می‌شود.

تجارت سنگ‌های قیمتی در سده گذشته از چنان گسترده‌گی در جهان برخوردار شده که اقتصاد شماری از کشورها را تحت تأثیر مستقیم خود قرار داده است. در حال حاضر تاپلند در زمینه تجارت سنگ‌های رنگی از جمله پیش‌روتین کشورها بوده و لقب عروس سنگ‌های قیمتی جهان را کسب کرده است. در همین

سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی سرشاری وجود دارد که میلیاردها دلار ارزش آنها می‌باشد. اما متأسفانه با وجود این منابع، هم اکنون ۱۰۰ درصد سنگ‌های قیمتی و حدود ۸۰ درصد سنگ‌های نیمه قیمتی موردنیاز کشور را وارد می‌کنیم.

صادرات ۲۰ میلیارد دلاری هند

وی در خصوص پراکندگی تولید و مصرف سنگ‌های قیمتی در جهان، یادآور می‌شود: در حال حاضر هندوستان با کسب سالانه ۲۰ میلیارد دلار از محل صادرات سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی، از این لحاظ مقام اول را در جهان دارد. عربستان نیز با ارادات سالانه بیش از ۶۰۰ تن انواع جواهرات و سنگ‌های قیمتی، بزرگ‌ترین واردکننده طلا و جواهرات در سطح جهان می‌باشد. در مقابل، یاتالیا با صادرات حدود ۷۰۰ تن طلا و جواهرات در سال، بزرگ‌ترین صادرکننده طلا در جهان به حساب می‌آید.

کاشانی در پایان با تأکید بر این که بخش خصوصی توان لازم برای ورود به صنعت سنگ‌های قیمتی به ویژه اکتشاف و فرآوری آن را ندارد و ریسک‌های موجود در این بخش از قبیل نبود امنیت و امکانات لازم و فقدان قوانین مانع ورود بخش خصوصی به این بخش شده است، خواستار حضور جدی دولت برای رفع چالش‌ها و موافع سرمایه‌گذاری در این صنعت شد.

محمد مصدق، بازرس انجمن صنفی فروشنده‌گان طلا و جواهر نیز که دل پری از عدم حمایت‌های دولتی از این صنعت دارد، چنین گله می‌کند: «در طی ۱۵ سال گذشته دو بار آزمایشگاه تعیین کیفیت سنگ‌های قیمتی تأسیس شده که یک بار در سال ۷۲ با کمک دکتر عطری و دومی در سال ۸۳ صورت گرفته است، اما هیچ کدام از آنها به نتیجه نرسیده‌اند. این در حالی است که گردش مالی سنگ‌های قیمتی در جهان، همتراز گردش مالی صنعت نفت می‌باشد. لذا می‌تواند بخش زیادی از نیروی انسانی جوان و جویای کار کشور را وارد عرصه اشتغال کرده و چرخ‌های زنگار بسته صنعت کشور را به حرکت درآورد.»

به پتانسیل‌های بسیاری که در این زمینه دارد، می‌تواند سهم قابل توجهی از این بازار را از آن خود کند.

به اعتقاد وی، در استراتژی صنعت معدن کشور اشتباه بزرگی در حال وقوع است، به این شکل که صنعت و معدن به سمت صنایعی که نیاز به انرژی ارزان و فراوان دارند نظری ذوب آهن، فولاد و سیمان متمایل شده است - با این توجیه که در این بخش‌ها کشور دارای مزیت نسبی است. ولی ارزآوری سنگ‌های قیمتی در مقایسه با سایر بخش‌های صنعت و معدن، بسیار بالاتر است. برای مثال، ارزش یک جواهر ۱۰۰ قیراتی یا یک سنگ بسیار کوچک و سیک با کاربرد صنعتی، معمول دهها تن سنگ ساختمانی یا دیگر محصولات معدنی است.

ریس مؤسسه‌آموزشی جواهرشناسی وزارت صنایع و معدن می‌افزاید: متأسفانه برنامه مشخصی برای توسعه این بخش در کشور نداریم، در حالی که صاحب دانش فنی روز این رشته هستیم و منابع معدنی لازم را هم در اختیار داریم. لذا ضرورت تدوین یک برنامه جامع با هدف توسعه بخش سنگ‌های قیمتی به شدت احساس می‌شود. کشور هندوستان با یک برنامه ۵ ساله، صادرات سنگ‌های قیمتی خود را از ۲۰ میلیون دلار به ۴۰ میلیارد دلار افزایش داده است.

به نظر می‌رسد در حرکت به سوی افزایش صادرات غیرنفتی، شناخت کافی از ظرفیت‌های بخش‌های مختلف صنعت و معدن کشور از جمله بخش سنگ‌های قیمتی وجود ندارد. برای مثال، توجه بیش از حد به برخی از بخش‌ها مانند فرش و گلیم که ظرفیت محدودی هم دارند، باعث شده از سایر بخش‌های صنعتی کشور غافل بمانیم.

مهندس کاشانی در خصوص روند اکتشاف معدن سنگ‌های قیمتی در کشور می‌گوید: «تاکنون حدود ۱۰۰ میلیارد دلار گردش تقدینگی بازار سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی در جهان است و کشورمان با توجه

نشده‌اند، اتفاقات ریز و درشت مبهمی در این حوزه به وقوع می‌پیوندد که سیمای واقعی آنها تا سال‌ها در هاله‌ای از ابهام فرو می‌ماند. مهندس شهسواری، معاون بخش زمین‌شناسی وزارت صنایع و معدن، درباره تعداد و حجم معادن سنگ‌های قیمتی کشورمان، می‌گوید: «تنها می‌توان در مورد آمارهای معادن ثبت شده و دارای پروانه فعالیت صحبت کرد که تعداد آنها نیز بسیار اندک است، هرچند معادن ثبت نشده‌ای هم هستند که اکنون در حال بهره‌برداری می‌باشند.»

شهسواری با تأکید بر این نکته که ذخایر معدنی سنگ‌های قیمتی کشور بیشتر سنگ‌های نیمه قیمتی هستند، تصریح می‌کند: «فیروزه، عقیق، روزگوارتر، آمیتیست، آندوزیت، تیانیت، کریزکلات، وارازیت، در، باپاforی، چشم گریه‌ای، چشم ببری، جاسپر، گارنت و اپیدوت از انواع سنگ‌های نیمه قیمتی موجود در ایران می‌باشند. البته باید به مراری خلیج فارس نیز اشاره کرد که شهرت جهانی دارد.»

به گفته‌وی، از میان معادن ثبت شده کشور، معدن عقیق قم و معادن فیروزه نیشاپور، از اهمیت بسیاری برخوردارند. معدن عقیق قم از سال ۸۲ راه‌اندازی شده و در مرحله تجهیز قرار دارد، لذا هنوز به بهره‌برداری نرسیده است. در میان معادن فیروزه نیشاپور هم تنها از یک معدن بهره‌برداری می‌شود.

ضرورت تدوین برنامه جامع

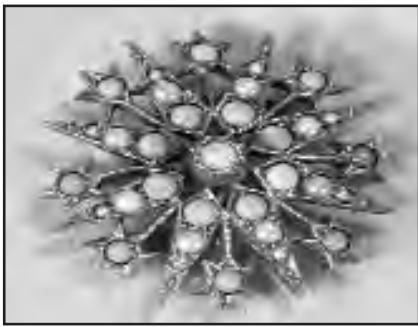
فقدان قوانین و تعریفهای مشخص، عدم سرمایه‌گذاری دولت بر روی معدن و مراکز تراش‌دهنده، پردازش و سازنده جواهرات، نبود قوانین حمایتی، کمبود مؤسسات آموزشی و پژوهشی خاص این صنعت، عدم شناسایی دقیق معادن کشور به همراه کاستی‌هایی چون فقدان بورس و بازار سنگ‌های قیمتی، نبود تکنولوژی‌های نوین و نیروی کار متخصص، از مهم‌ترین مشکلات فعالیت در حوزه صنعت سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی در ایران هستند. کاشانی در توضیح ارزش افزوده صنعت سنگ‌های قیمتی می‌گوید: ارزش افزوده‌ای که از توسعه بخش سنگ‌های قیمتی در مقایسه با دیگر بخش‌های صنعت نیزه‌های هزینه‌های آن در مقایسه با دیگر بخش‌های حجمی صنعت و معدن مانند فولاد، آهن، سنگ‌های ساختمانی وغیره، بسیار پیشر است. ضمن این که با کشف خواص و کاربردهای ویژه سنگ‌های قیمتی در دیگر صنایع، شاهد استفاده پیشتر آنها در صنایع حساس و نانوتکنولوژی‌های نظیر الکترونیک، هادی‌ها و نیمه‌هادی‌ها، لیزر، اپتیک و... هستیم، امام‌تأسفانه فقدان نگاه علمی و کاربردی به این صنعت نوین، موجب مهجور ماندن صنعت سنگ‌های قیمتی به ویژه جواهرسازی در کشور شده است. این شرایط علاوه بر این که ارز فراوانی جهت واردات محصولات فراوری شده از سنگ‌های قیمتی به کشور تحمیل می‌کند، فرسته‌های اشتغال‌زا بسیاری را که در صورت رونق این صنعت فراهم می‌شود، از کشور گرفته است.

وی در ادامه تأکید می‌کند: «باید نگاه مسئولان به مقوله سنگ‌های قیمتی تغییر کند، چرا که سالانه حدود ۶۰ میلیارد دلار گردش تقدینگی بازار سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی در جهان است و کشورمان با توجه

اشغال‌زایی با پاقوت و فیروزه

ایران طی یک برنامه پنج ساله قادر است ۳ تا ۵ میلیارد دلار صادرات سنگ‌های قیمتی داشته باشد.

سنگ‌های گرانبهای کشور نیز بهتر از این نیست.
امید است مسؤولان وزارت صنایع و معادن توجه
ویژه‌ای به صنعت سگ‌های قیمتی نموده و
تلاش‌های گسترده‌ای در جهت شکوفایی این
صنعت اشتغال زا نجات دهنند. ■

است با یک برنامه ریزی پنج ساله، سالانه ۳ تا ۵ میلیارد دلار صادرات سنگ قیمتی داشته باشد که به دنبال آن اشتغال حدود یک میلیون نفر فراهم خواهد شد. در ایران سنگ‌های متنوع قیمتی و نیمه قیمتی از قبیل بریل، یاقوت، فیروزه، درکوهی، گارنت، اپال، زمرد، عقیق، جاسپر و غیره وجود دارند. یاقوت و فیروزه ایران در جهان بهترین است. در حال حاضر سنگ‌های یاد شده در صورت تراش، از گرمی ۲۰ تا ۶۰۰ دلار به فروش می‌رسند، اما اکنون این سرمایه‌های بین‌نظیر، بدون فرأوری و به صورت فله‌ای با قیمت بسیار نازل فروخته می‌شوند. برای مثال، در یک مورد گارنت استان کرمان را کیلویی حدود ۵ هزار تومان از افراد محلی خریداری کرده و در آمریکا فرأوری نموده و گرمی بیش از ۱۰۰ دلار به فروش رسانده‌اند. وضعيت فیروزه نیشابور و دیگر

سالانه دهها میلیارد دلار سنگ قیمتی و نیمه قیمتی در بازار جهانی فروخته می شود. برای مثال، در بورس انگلیس سالانه حدود ۸ میلیارد پوند انواع سنگ قیمتی و جواهرات به فروش می رسد. در برخی کشورها صدها هزار نفر در صنعت سنگ های قیمتی مشغول فعالیت هستند. برای مثال، در هندوستان و تایلند میلیون ها نفر در صنعت سنگ های قیمتی استغال دارند.

شغل ۳۰۰ هزار تومانی

در ایران ایجاد یک شغل در حرفه سنگ‌های قیمتی به سرمایه‌گذاری بین ۳۰۰ هزار تا یک میلیون تومان نیاز دارد. لذا زنان خانه‌دار و حتی مردان علاقه‌مند و به ویژه جانبازان و معلولین می‌توانند در منازل خود به این کار مشغول شده و درآمد مناسبی نیز کسب

نمایند. این حرفه دارای تنوع بسیاری است. ساخت مجسمه‌ها با استفاده از سنگ‌های مختلف و همچنین ساخت نگین انگشتتر، گوشواره، سینه‌ریز، دستبند و دیگر زیورالات که با تلفیق طلا و نقره به همراه انواع سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی زیبا انجام می‌گیرد، از مجموعه فعالیت‌های این حرفه به شمار می‌روند. از سوی دیگر، برخلاف این که استفاده از طلا به عنوان زیور برای مرد سفارش نشده است، استفاده از عقیق، زمرد و فیروزه و برخی دیگر از زیورآلات برای مردان به ویژه هنگام عادت، سیار مستحب می‌باشد. حتی برخی از این سنگ‌ها برای درمان بیماری‌های جسمی و روحی سفارش شده است، به طوری که در آمیکا در مانگاه سنگ‌ها، اهاندازی شده است.

وجود سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی متنوع در ایران به همراه نیروهای آموزش دیده و متخصص و ذوق و هنر ایرانی از امتیازات و مزیت‌های کشورمان در این صنعت هستند. جهت توسعه این صنعت در کشور می‌توان کارگاه‌های کوچک و بزرگی در شهرهای مختلف و با هزینه نسبتاً کمی راه اندازی کرد. برای مثال، یک کارگاه یکصد نفری را می‌توان کرد. با هزینه‌ای کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان احداث نمود، با هزینه‌ای کمتر از ۲۰۰ نفر به حدود ۵۰۰ میلیارد تومان سرمایه نیاز است. در حال حاضر کل تجارت فرش دنیا به حدود ۷۳ میلیارد دلار می‌رسد که درصد آن سهم ایران است، یعنی کشورمان سالانه تنها حدود ۴۵۰ میلیون دلار فرش صادر می‌کند که با توجه به حجم سرمایه‌گذاری‌ها و اشتغال صدها هزار نفر، بسیار ناچیز است. اما در کوتاه‌مدت قادریم به صادرات بیش از یک میلیارد دلار سنگ قیمتی و نیمه قیمتی در بازار بزرگ جهانی آن دست یابیم. با این صادرات می‌توان حداقل ۳۰ هزار فرصت شغلی ایجاد نمود. ایران به دلیل داشتن مزیت‌های ویژه و امتیازات خاص قادر

چگونه یک سنگ قیمتی خوب انتخاب کنیم؟

وزن، رنگ، خلوص و نوع تراش از عوامل مؤثر بر ارزش یک سنگ قیمتی می‌باشند.

ممکن است در اکتشاف معدن آینده، سنگ های شفاف تری نسبت به سنگ های قیمتی موجود یافت شوند. معیار دیگر ارزش گذاری یک سنگ قیمتی، خلوص و ناپاکی آن می باشد که به معنی ترکیب کانی های دیگر با سنگ مورد نظر است و از IF تا I3 تقسیم بندی می شود.

از نکات دیگری که می توان بدون گذراندن دوره های تخصصی در خرید یک سنگ قیمتی مد نظر داشت، شناسنامه سنگ موردنظر است. در این شناسنامه در کنار میزان وزن سنگی که قصدهای داریم ان را خریداری کنیم، درجه خلوص و شفافیت آن هم قدر شده است.

درجه و نحوه قیمت گذاری یک سنگ قیمتی بر اساس سیستم فوق، در جدول همراه آمده است. در جایگاه A، مرغوب ترین و گران‌ترین سنگ و در جایگاه Z، نامرغوب ترین و ارزان‌ترین سنگ قرار دارد. می‌توانید بر اساس میزان پولی که دارید، سنگ موردنظر خود را خریداری کنید.

ممکن است این سؤال برای شما هم پیش آمده باشد که برای خرید یک سنگ قیمتی و گران‌بها، چه نکاتی را باید مورد توجه قرار دهیم؟ این سؤال اگرچه تخصصی است، اما خارج از دایره فهم و تجربیات عموم نیست، هر چند بیشتر خریداران سنگ‌های قیمتی در دنیا را زنان ششکیل می‌دهند. به هر حال، در خرید جواهرات سه راه پیش رو داریم. راه اول این که خودمان آموزش دیده و تخصصش را کسب کرده باشیم. راه دوم، استفاده از نوچه‌های متخصصان و مشاوران است. در حال حاضر در کشورمان مراکز مشاوره تخصصی سنگ‌شناسی زیر نظر اتحادیه فعالان سنگ‌های قیمتی ششکیل شده‌اند که مشاوره‌های لازم در این خصوص را به مردم و علاقه‌مندان ارائه می‌دهند. سومین راه حل که آسان‌ترین راه ممکن هم به حساب می‌آید، اعتماد به نیوشاپنده جواهر و سنگ قیمتی است.

وزن، اولین فاکتوری است که در قیمت گذاری